

Theorie en lastige woorden les 4 – blad 1

Doel: Om te lezen

Een haas is op verschillende manieren aangepast aan zijn omgeving.

Reageren op de omgeving

Heb jij in het wild wel eens een hert gezien? Vast niet vaak. Als herten je in de gaten krijgen, gaan ze er meteen vandoor. Bovendien grazen ze vooral in de schemering. Herten en andere dieren zoeken in hun omgeving naar voedsel. Maar zelf zijn ze ook weer voedsel voor andere dieren. Daarom moeten ze voortdurend oppassen. Ze hebben eigenschappen waardoor ze vijanden op tijd kunnen opmerken. Een hert kan bijvoorbeeld goed

ruiken en horen. Tijdens het grazen houdt het met zijn grote oren zijn omgeving in de gaten. Met zijn lange neus kan het andere dieren op grote afstand ruiken. En omdat zijn ogen aan de zijkant van zijn kop zitten, kan het een groot gebied in de gaten houden. Ruikt, hoort of ziet een hert gevaar, dan komt het in actie: het **reageert** op zijn omgeving. Met zijn hoge, dunne poten kan het hard wegrennen.

reageren

In actie komen omdat je iets opmerkt.

de schemering

De tijd waarin het niet donker en niet licht is; de zon is nog niet helemaal op of onder.

Aanpassen aan de omgeving

Wordt het koud? Dan trek je een warme jas aan. Ook dieren passen zich aan. Zoogdieren hebben 's winters een dikkere vacht. Die beschermt tegen de kou. Andere dieren **overleven** de winter door minder energie te verbruiken: ze bewegen minder en slapen veel. Dit heet **winterrust**. Ze moeten wel, want in de winter is er geen of weinig voedsel. Er zijn ook dieren die een **winterslaap** houden. De egel krijgt bijvoorbeeld in de

nazomer een extra vetlaag. Hij verbruikt in de winter weinig energie: hij slaapt vooral en zijn lichaamstemperatuur daalt. Zo kan een egel overleven. Andere dieren zijn weer anders aan hun omgeving aangepast. Een woestijnvos heeft grote oren. In een heet woestijngebied helpen die oren om zijn lichaam koeler te houden. Een poolvos leeft in koude streken. Met zijn kleine oren en een korte snuit verliest hij juist minder warmte.

De Siberische tijger kan in de kou overleven door zijn dikke wintervacht.

overleven

In leven blijven.

de winterrust

Een manier voor dieren om de winter door te komen: ze slapen veel en worden af en toe wakker om te eten.

de nazomer

Het laatste deel van de zomer.

de winterslaap

Een manier voor dieren om de winter door te komen: ze slapen en hun lichaamstemperatuur daalt.

Theorie en lastige woorden les 4 – blad 2

Doel: Om te lezen

Voor een roofvis is een school vissen heel verwarrend.

Groepsgedrag

In natuurfilms over Afrika zie je vaak grote kuddes antilopen en zebra's. Het leven in zo'n grote groep heeft voordelen. Dieren in een groep worden minder snel aangevallen door roofdieren. Ze kunnen ook hun jongen beter beschermen. Met een groep kun je de omgeving beter in de gaten houden. Dieren kunnen ook samenwerken om een prooi te vangen. Leeuwen jagen bijvoorbeeld in groepen. Ze sluiten hun prooi in of jagen hem op.

Dieren die in groepen samenleven, noemen we **sociale** dieren. Olifanten kennen elkaar bijvoorbeeld. Ze communiceren met elkaar en er is ook een leider in de groep. Dat geldt niet voor alle dieren die in groepen leven. Vissen die in scholen leven, doen dat alleen omdat dat veiliger is. Hazen zijn een voorbeeld van dieren die alleen leven. Het zijn **solitaire** dieren.

sociaal

Hier: dieren die in groepen samenleven.

solitair

Hier: dieren die alleen leven.

communiceren

Het overbrengen en ontvangen van een boodschap.

Het verhaal van...

Richard de tennisleraar

Tennisleraar Richard Haarman traint toptennissers. Joanne en Janine mogen in het groepje van Richard meetraineren.

De tennissers moeten vanaf de achterlijn het veld in sprinten. Zodra ze op weg zijn, gooit Richard een bal, links of rechts, ver of dichtbij. De tennissers moeten zo snel mogelijk naar de bal toe sprinten en hem terugslaan. 'Waarom doe je deze oefening?', vraagt Joanne. 'In tennis is reactiesnelheid heel belangrijk,' vertelt Richard. 'Zodra je ziet waar de bal komt, gaat er een signaal van je ogen naar je hersenen, en van je hersenen naar de spieren in je armen en je benen. Hoe sneller je reageert, hoe sneller je bij de bal bent, en hoe beter je hem kunt terugslaan. Daarom trainen we de reactiesnelheid.'

Bij tennis is snel reageren heel belangrijk.

de reactiesnelheid

Hoe snel je reageert op iets wat gebeurt.